

**SKOLPORTENS PUBLIKATIONSSERIE FÖR
DOKUMENTERAT UTVECKLINGSARBETE**

SAMARBETE ÖVER KLASSGRÄNSERNA

FÖRFATTARE:

*Sonja Schmitz Gustafsson
Emma Söderholm*

SKOLPORTEN

UTVECKLA SKOLAN

10/2020

SAMMANFATTNING

ARTIKELN BESKRIVER ETT samarbete mellan fyra högstadielklasser och två högstadielärare. Syftet med samarbetet var att låta elever från olika klasser mötas i undervisningen för att utveckla elevernas lärande i svenska och engelska. Arbetet innefattade dels ett projekt där eleverna gav kamratrespons på texter skrivna på engelska samt ett projekt där eleverna i tvärgrupper diskuterade en gemensam bok i ämnet svenska. Arbetet hade tre fokusområden: Att eleverna skulle få autentiska mottagare, att eleverna skulle få vara läranderesurser för varandra samt att eleverna skulle få fler diskussionspartners än de som finns i klassen. Elevernas utvärderingar visar att projektet gynnat elevernas skriv- samt diskussionsförmågor.

Sonja Schmitz Gustafsson är förstelärare, lärare i svenska och engelska i årskurs 7–9 på Myrsjöskolan i Nacka kommun. E-post: sonja.schmitz@nacka.se

Emma Söderholm är förstelärare, lärare i svenska och engelska i årskurs 7–9 på Myrsjöskolan i Nacka kommun. E-post: emma.soderholm@nacka.se

Denna artikel har den 13 november 2020 accepterats för publicering i Skolportens artikelserie för dokumenterat utvecklingsarbete.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens serie för dokumenterat utvecklingsarbete, "Utveckla skolan": www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuella Författaranvisningar & Skrivregler:
www.skolporten.se/forskning/skolutveckling/skolportens-utvecklingsartiklar/

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

INNEHÅLL

INTRODUKTION	7
Inledning	7
Syfte och frågeställningar.....	7
METOD OCH GENOMFÖRANDE	9
Lärarnas planering och genomförande i engelska	9
Elevernas genomförande i engelska	10
Lärarnas planering och genomförande i svenska.....	10
Elevernas genomförande i svenska	11
RESULTAT OCH DISKUSSION	13
REFERENSLISTA	15
BILAGOR	17
Bilaga 1	17
Bilaga 2	19

INTRODUKTION

INLEDNING

SKOLVERKET PUBLICERADE 2013 rapporten “Lärarnas yrkesvardag – En nationell kartläggning av grundskollärares tidsanvändning”. I rapporten framkommer att majoriteten av Sveriges grundskollärare ensamma planerar och genomför sin undervisning samt följer sina elevers lärande. Skolverket (ibid.) betonar vikten av lärares samarbete för att nå en likvärdig skola och ger exempel på studier som visat på förbättrade skolresultat hos de elever vars lärare samarbetar vid planeringen och utvärderingen av sin undervisning.

Det är lätt att tänka sig varje klass som en enskild ö där arbetet i klassrummet är isolerat till just den elevgruppen. Artikelförfattarna har tänkt utanför klassgränserna och haft som mål att eleverna ska interagera med elever från andra klasser. Arbetet har haft tre fokusområden: Att eleverna ska få autentiska mottagare, att eleverna ska få vara läranderesurser för varandra samt att eleverna ska få fler diskussionspartners än de som finns i klassen.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

SYFTET MED UTVECKLINGSARTIKELN är att presentera modeller för hur man kan arbeta mellan olika klasser för att utveckla elevernas lärande. Förhoppningsvis kan även andra pedagoger inspireras att tänka utanför klassens gränser.

Den övergripande frågeställning den här artikeln utgår ifrån är om elevers förmågor inom ämnena svenska och engelska utvecklas vid samarbeten över klassgränserna. Mer specifikt är frågeställningarna:

1. Utvecklas elevernas skrivförmåga i engelska genom att de ger och får respons av elever från andra klasser?
2. Utvecklas elevernas diskussionsförmåga i svenska genom att diskutera en gemensam bok med elever från andra klasser?

METOD OCH GENOMFÖRANDE

UNDER ÅREN HAR artikelförfattarna genomfört flera arbetsområden där elever från olika klasser har interagerat med varandra. Den här artikeln kommer, i huvudsak, fokusera på två arbetsområden som genomfördes under höstterminen 2018. Projektet i ämnet svenska genomfördes i tre klasser i årskurs 8. Engelskan genomfördes i fyra klasser i årskurs 8.

Ett av projekten genomfördes på engelskan och ett i svenskan. I engelskan arbetade eleverna med kamratrespons och i svenskan med bokdiskussion, vilka är förmågor som tas upp i engelskans respektive svenskans syftesbeskrivning och kunskapskrav

(Lgr11 2011). I engelskan delades eleverna in i anonymiserade par, en från varje klass. I svenskan delades eleverna in i grupper om tre, en från varje klass. I engelskan arbetade eleverna en lektion med att ge respons och en lektion med att bearbeta utefter responsen de fått. I svenskan träffades eleverna under ett tillfälle.

Projektet i engelska benämns *A Classmate* och projektet i svenska Stjärnlösa nätter. Nedan beskrivs lärarnas¹ planeringsarbete samt elevernas genomförande.

LÄRARNAS PLANERING OCH GENOMFÖRANDE I ENGELSKA

ARBETSOMRÅDET A CLASSMATE genomförs på Myrsjöskolan i Nacka av alla elever i årskurs 8. Det är ett arbetsområde där eleverna ska intervjua en klasskompis. Arbetet innefattar skrivande av intervjufrågor, undervisning kring intervjuteknik, elevintervjuer, skrivande av artikel om klasskompisen, elevrespons på text samt muntlig presentation. Tidigare år har elevresponsen på elevernas texter skett inom ramen av den egna klassen. Lärarna upplevde att responsen ibland blev något återhållsam eftersom eleverna visste vem de gav respons till och vem de fått respons från. För att undersöka om responsen skulle bli mer uppriktigt anonymiserades elevernas texter. Sedan fick elever i en annan klass ge responsen. Eleverna visste

inte vem de gav respons till eller vem de fått respons från.

Lärarna arbetar i samma arbetslag och hade därför möjlighet till många samtal under arbetets gång, men de hade också en planeringstimme per vecka då de träffades och planerade arbetet. Att ha en inbokad planeringstid på schemat samt att arbeta nära varandra rent fysiskt har underlättat planeringsarbetet och har gjort arbetet mer tidseffektivt.

I planeringsarbetet till *A Classmate* lades extra tid för responsarbetet. En veckoplan lades upp som alla klasser skulle följa för att vara i fas när responsarbetet skulle ske. När eleverna skrivit sitt första utkast till artikeln förbereddes responsarbetet vilket innebar

1 Fortsättningsvis benämns artikelförfattarna "lärarna".

att dela in eleverna i par, skriva ut alla artiklar samt anonymisera dessa. Artiklarna märktes så att lärarna visste vilken elev som skrivit artikeln samt vilken elev som skrivit responsen. Märkningen såg ut som följande:

- ★ Artikel skriven av: 1(klass)
- ★ Respons skriven av: 1(klass)

Lärarna hade sedan en klasslista per klass där de skrivit ner vilket nummer som hörde till vilken elev, för att säkerställa att rätt elev fick tillbaka sin text samt att alla elever fick respons på sin text.

När eleverna, under en lektion, arbetat med sin respons samlade lärarna ihop alla artiklar. Under nästa lektion lämnades artiklar samt respons tillbaka till lärarna som bearbetade sina texter utifrån den respons de fått.

ELEVERNAS GENOMFÖRANDE I ENGELSKA

NÄR DET VAR dags för eleverna att ge sin respons fick de ett häfte med texten att ge återkoppling på samt en responsmall (se bilaga 1) som de skulle följa. Eleverna skrev feedback direkt i texterna (för hand) samt i mallen. Eleverna hade en lektion på sig att arbeta med responsen. Ett bekymmer var de elever som var frånvarande under denna lektion. Det löstes genom att de fick ge respons så snart de var tillbaka. Om det var ojämnt antal personer i klasserna fick de elever som var färdiga snabbast ge återkoppling på en text till.

Lektionen efter att de arbetat med responsen fick eleverna tillbaka sin text med återkopplingen. Om någon inte fått feedback, på grund av att responden-

ten varit sjuk, fick den eleven arbeta vidare med sin text eller arbeta med andra uppgifter den lektionen. Eleverna fick bearbeta sin text under två lektioner. Om någon elev inte var färdig med sin bearbetning efter två lektioner fick de mer tid. Eftersom projektet innefattar flera delar kunde några arbeta med sina texter medan andra gick vidare med att arbeta med sina presentationer. Eleverna fick dock inte ta med sig responsen hem eftersom risken då fanns att den skulle försvinna.

Efter genomfört responsarbete gjorde lärarna en muntlig utvärdering med respektive klass kring arbetssättet.

LÄRARNAS PLANERING OCH GENOMFÖRANDE I SVENSKA

LÄSANDET AV BOKEN *Stjärnlösa Nätter* av Arkan Asaad (2012) är en del i ett större arbetsområde som kallas *Rätten att bestämma över sitt liv*. Arbetsområdet innefattar bland annat läsning av boken och andra texter, poddar om hederskultur och civillurage, diskussioner kring det lästa samt att skriva svar på läsfrågor. Arbetet avslutas med att eleverna skriver en reflekterande text kring vad det innebär att få bestämma över sitt liv.

I planeringsarbetet till bokläsningen förberedde lärarna läsfrågor som eleverna svarade på i skrift samt under klassrumsdiskussioner. För att vidga elevernas perspektiv samt för att låta dem ha flera att diskutera innehållet i boken med planerades ett tillfälle då

eleverna träffade elever i andra klasser för diskussion. Denna bokdiskussion planerades in när eleverna läst ungefär två tredjedelar av boken.

Arbetet involverade tre klasser i årskurs 8. Lärarna undervisade klasserna i både engelska och svenska vilket gjorde det möjligt att parallellägga två av klasserna schemamässigt. Att ha flexibla kollegor underlättar om man vill göra klassöverskridande samarbeten.

Eleverna i de tre klasserna delades in i grupper om tre, en elev från varje klass. Grupperna blev sedan indelade i två klassrum. Inför bokdiskussionen möblerades klassrummen om så att varje grupp fick ett litet bord. Fördelen med att ha ett bord är att eleverna kan använda det för att ha sin dator, som de antecknade

på, utan att de hamnar så långt ifrån varandra. Efter-
som många diskuterade i samma klassrum så behövde
grupperna hålla ner sin samtalsvolym.

Inför gruppdiskussionerna presenterades grupper-
na samt vilket klassrum respektive grupp skulle vara i

för eleverna. Informationen delades även digitalt och
skrevs ut och sattes upp i båda klassrummen så att
elever som missat genomgången kunde söka upp var
de skulle vara.

ELEVERNAS GENOMFÖRANDE I SVENSKA

ROLLER OCH MAKTSTRUKTURER som skapas i klass-
rummet kan påverka elevens deltagande i diskussioner
i klassen. Vissa får, och tar, mer talutrymme medan an-
dra blir tystare. Lärarna ville undersöka om individen
skulle inta en annan roll i en annan gruppsammans-
sättning. Eleverna blev därför indelade i tvärgrupper.

Bokdiskussionsfrågor togs fram genom att elev-
erna själv fick lämna in frågor de ville diskutera. Lär-
arna valde sedan ut frågor (se bilaga 2) som skrevs
ner i ett dokument och delades med eleverna digitalt.
Eleverna fick sedan lektionstid för att gå igenom frå-
gorna och fundera kring dem.

När det var dags för bokdiskussionen gick elever-
na direkt till det klassrum de skulle vara i. Där vänta-
de en av lärarna som startade diskussionerna. En elev
i varje klass fick i uppdrag att sammanfatta diskussio-
nen för att sedan förmedla den i sina ursprungsklasser.

Efter bokdiskussionen samtalade respektive lärare
med sina klasser om hur de upplevt arbetssättet att
diskutera med personer utanför klassen. Eleverna fick
även göra en skriftlig utvärdering via Google Class-
room kring arbetssättet (se nedan).

RESULTAT OCH DISKUSSION

EFTER AVSLUTAT RESPONSARBETE i engelska genomfördes en muntlig utvärdering med eleverna. Där framkom att eleverna upplevde att de tog uppgiften att ge respons på mer allvar än vad de tidigare gjort. Då de inte visste vem det var de gav återkoppling till hade de inga fördomar, eller någon förförståelse, kring hur eleven vanligtvis presterar i ämnet. De kunde då ge mer "äkta" respons än vad de kanske hade kunnat göra om de visste vem som skrivit texten.

Eleverna hade inte möjligheten att komplettera sin respons muntligt vilket gjorde att flera elever var mer tydliga än vanligt i sin skriftliga feedback, för att nå fram till mottagaren.

Flera elever upplevde att det var svårt att ge feedback till elever vars texter inte var så välarbetade. Det kunde handla om att texterna var alldeles för korta eller att de innehöll så många fel att det var svårt att veta vad de skulle börja ge respons på.

Lärarna valde att ge eleverna texterna som de skulle ge respons på utskrivna. Eleverna upplevde att det var positivt att få jobba med "pennan i hand". Att skriva kommentarer för hand ger även mer frihet då man kan rita pilar och annat direkt i texten. Lärarna upplevde dessutom att eleverna arbetade mer fokuserat och om de fastnade i arbetet bad de om hjälp istället för att lockas till att göra något annat på datorn.

När eleverna fick tillbaka sin text kände de flesta eleverna att de fått många kommentarer att bearbeta sin text utifrån. En negativ konsekvens av att återkopplingen var anonym var att eleverna inte kunde fråga om det var något de undrade över. Ibland upplevde de att responsen var felaktig och de höll inte med om de förbättringar som föreslagits. Vid dessa tillfällen uppstod ett lärtillfälle och diskussion mellan lärarna och eleverna kring varför man kan skriva på det ena eller andra sättet.

Efter avslutat arbete kan lärarna konstatera att me-

toden för hur man kan arbeta med responsarbete över klassgränserna fungerande väl. En positiv effekt av att låta eleverna skriva responsen på utskrivna texter är att läraren kan se de förbättringar eleven gjort efter första utkastet. Detta är ett kunskapskrav i ämnet engelska som därmed kan bedömas (Lgr11 2011).

Efter arbetet med bokdiskussionerna i svenska genomfördes en skriftlig utvärdering i Google Classroom. Elevernas svar var inte anonyma. Eleverna fick svara på följande frågor:

1. Fungerade det bra att diskutera boken i er grupp? Vad fungerade bra/vad fungerade mindre bra?
2. Deltog alla i gruppen? Om inte, vad berodde det på?
3. Tycker du att det är bra att möta andra elever, än klasskompisarna, i skolarbetet? Varför/varför inte?
4. Skulle du vilja jobba på det här sättet igen? Varför/varför inte?

I utvärderingen framkom att eleverna, överlag, var positiva till att diskutera med personer från andra klasser. De flesta angav att alla i gruppen deltog. Flera tog upp att det är roligt att göra saker på ett annat sätt, att omväxling förnöjer. Detta motiverade eleverna att göra så gott de kunde. En annan aspekt som flera elever skrev var att det är viktigt att lära sig diskutera med personer man inte känner, som en träning inför framtiden. Att få reda på vad andra personer än de från klassen tänkte kring olika frågor var en annan positiv effekt av arbetet. På det viset fick eleverna syn på fler perspektiv kring varje fråga. En elev tog upp att det var positivt att man kan inta en ny roll än de givna roller man har i sin klass. Totalt sett var majoriteten av eleverna positiva till att arbeta på det här

sättet igen. Däremot visade utvärderingen att det i en av klasserna fanns fler elever som var mer negativa till arbets sättet. Detta kan ha att göra med att eleverna i den klassen kände sig mest trygga med sin egen klass.

Några negativa aspekter som kom fram i utvärderingen var att flera elever upplevde situationen som "stel" och att de eller andra gruppdeltagare inte riktigt vågade säga vad de tyckte. En annan negativ aspekt ur elevernas perspektiv, var att några elever upplevde arbets sättet som mer ansträngande.

Projektet som presenterats ovan bygger på ett samarbete mellan två lärare. Hattie (2012) menar att:

Det finns många sätt att planera, men det kraftfullaste är när lärare arbetar tillsammans med att utveckla planer, komma fram till gemensamma ståndpunkter om vad som är värt att undervisa i, samarbetar för att förstå varandras uppfattningar om utmaning och framsteg och arbetar tillsammans med att utvärdera hur deras planering påverkar elevresultaten. (Hattie 2012, ss. 59)

Detta tyder på att det mångåriga samarbete som lärarna haft torde innebära att undervisningen eleverna får har högre kvalitet än om lärarna planerat på var sitt håll.

Aktuell forskning visar att autentiska mottagare är viktiga för att motivera eleverna till skrivande (Pihlgren, 2016) och om eleverna får vara läranderesurser för varandra, ökar deras lärande (William, 2013). I de två projekten som presenteras i den här artikeln, får eleverna både vara autentiska mottagare och läranderesurser för varandra. Detta borde innebära att arbets sättet påverkar elevernas lärande positivt.

Som lärare är det svårt att hinna ge återkoppling på elevers texter mer än en gång, då eleven lämnat in sin slutliga version. Med hjälp av kamratrespons kan eleverna få respons i skrivprocessen, innan texten ska vara färdigställd. Jönsson (2011) poängterar att detta är en effektiv metod för att avlasta läraren samtidigt som många elever föredrar feedback från klasskamrater framför lärarens feedback.

Jönsson (ibid.) menar att kamratrespons kan vara vägen mot självbedömning eftersom elever lättare kan hitta styrkor och utvecklingsområden i någon annans arbete. Genom att träna på att ge respons på någon annans arbete blir eleven bättre på att se styrkor och svagheter i sin egen text.

Den övergripande frågeställning som denna artikel utgår ifrån är om elevers förmågor inom ämnena svenska och engelska utvecklas vid samarbeten över klassgränserna. De effekter som vi såg var att eleverna gynnades av att samarbeta över klassgränserna. Enligt vår erfarenhet och elevernas utvärderingar har det varit en framgångsrik metod.

Vi har valt att specificera vår övergripande frågeställning till frågorna:

1. Utvecklas elevernas skrivförmåga i engelska genom att de ger och får respons av elever från andra klasser?
2. Utvecklas elevernas diskussionsförmåga i svenska genom att diskutera en gemensam bok med elever från andra klasser?

Vi har sett att elevernas skrivförmåga i engelska förbättrats bland annat genom att deras engagemang ökade och de tog skrivarbetet på större allvar. De fick syn på saker i sina och i andras texter som de kunde ta lärdom av vilket kan antas gynna deras skrivande.

Vi har även sett att elevernas diskussionsförmåga i svenska utvecklades genom arbetet. Många elever gynnades av att diskutera med nya samtalspartners och växte i uppgiften. Flera elever skrev i utvärderingen att det är viktigt att lära sig att diskutera med personer man inte känner så väl.

Vi finner stöd i aktuell forskning för vårt sätt att arbeta och elevernas utvärdering visar att projektet varit framgångsrikt då det gäller elevernas kunskapsutveckling.

REFERENSLISTA

- ★ Asaad, A. (2012). *Stjärnlösa nätter*. Stockholm: Norstedts.
- ★ Hattie, J. (2012). *Synligt lärande för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur.
- ★ Jönsson, A. (2011). *Lärande bedömning*. Malmö: Gleerups.
- ★ Lgr 11 (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.
- ★ Philgren, A. (2016). *Textens viktiga mottagare*. https://larportalen.skolverket.se/LarportalenAPI/api-v2/document/path/larportalen/material/inriktningar/5-las-skriv/Gymnasies%C3%A4rskola/O26-Narrativt-skrivande/del_07/Material/Flik/Del_07_MomentA/Artiklar/M26_Gysar_07A_01_mottagare.docx (2019-04-15)
- ★ Skolverket (2013). *Lärarnas vardag. En nationell kartläggning av grundskollärares tidsanvändning*. <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65a57c/1553964924315/pdf3001.pdf> (2020-10-08)
- ★ Wiliam, D. (2013). *Att följa lärande: formativ bedömning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

BILAGOR

BILAGA 1

Checklist for Peer Review My Classmate

Author:

Reviewer:

	Yes	No
The text has (an interesting) headline		
The text has a preamble /an introduction (a short summary of the content)		
The text is divided into paragraphs with subheadings		
The text contains a body (the main text)		
The text contains a quote /quotes from the interview and if so, it is/they are written properly		
The text has description of the environment .		
The text has a description of the person that is interviewed		
The text has a byline (the name of the author)		
The text is written in present tense		

Write things that are good with the text (stars) and things that can be made better (wishes):

Ideas for what to look at in a text and what to comment on:

Language:	<ul style="list-style-type: none">• Does the writer vary the language or repeat the same words a lot?• Are there only simple words or more complicated words?• Does the writer use capital letters and periods?• Is the text easy to understand?• Is there a lot of spelling and grammar errors?• Are there any Swedish words?• Do you find any Swenglish expressions?• Does the text have simple “linking words” (but, and, so, when) or more varied ones (because, when...if, therefore, otherwise, for example)• Is the text written in present tense with subject-verb agreement?
Content:	<ul style="list-style-type: none">• Can the writer develop some of his ideas more? How? Give ideas.• Are there good descriptions?• Are there a lot of details?• Are there explanations if something is hard to understand?

Diskussionsfrågor till tvärgruppsdiskussion "Stjärnlösa nätter" s.1–170

★ Välj en elev i gruppen som ska sammanfatta er diskussion EFTER varje diskussionsfråga. Sammanfatta i det här dokumentet. Dela dokumentet så alla i gruppen har sammanfattningarna för ni kommer att behöva dem när ni sedan återvänder till er klass.

★ Diskutera frågorna nedan. Se till att alla i gruppen säger något om varje fråga. Ställ följdfrågor till varandra och försök utveckla varandras svar.

1. Tror du att Amár och Aminas äktenskap skulle blivit annorlunda om Amár hade sagt ja från början?
2. Vad tror du skulle hända om någon i slakten får reda på att Amár har ett annat förhållande i Sverige?
3. Tror ni att Amina och Amár kommer bli lyckliga tillsammans?
4. Vad skulle hända om Amina hade fått

komma till Sverige nu, när Amár är tillsammans med Shilan?

5. Vad hade hänt om Amár vägrat följa med till Kurdistan från första början?
6. Vad kommer hända med Amina om Amár vägrar att gå med på deras äktenskap?
7. Vad tror du Amárs mamma skulle tänka och göra om hon visste om äktenskapet och hur Amárs liv var?
8. Vad kommer Amár besluta? Kommer han välja ett liv med Shilan?
9. Hur känner sig Amina i den här situationen?
10. Vad skulle du ha gjort om du var Amár?
11. Hur kommer Shilan reagera på Amárs äktenskap, varför?
12. Varför valde Arkan att skriva boken?

SKOLPORTEN